

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Jexux Aizpurua Barandiaran

*Ataun,
Gipuzkoa
(1951)*

Aurkibidea

Biografia

San Martin auzoko Zaindi etxean jaioa, eliza ondoan. Lau anai ziren. Umetan moja ikastetxera joan zen eta gero eskola nazionalera. Gero Saturrarana, fraidekume. Zeruko Argiako korresponsal lanetan hasi zen eta euskalgintzan aritu da gaztetxotatik. Irakasle gisa jardun du urte luzez (euskara, literatura...) Goierrin. Jon anaiarekin batera elkarrizketatu genuen, batez ere Joxe Migel Barandiaranen kontuak jasotzeko.

Zintak

ATA-050

- **Proiektua:** Hikagin
- **Elkarrizketatzailea(k):** Etxeberria, Idoia
- **Data:** 2023-05-16
- **Iraupena:** 123 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Unamuno, Arianne

Pasarteak

1. Mojen eskola herrian, apaiz baten ondasunei esker

- **Erref:** ATA-050/012
- **Iraupena:** 0:03:15. **Hasi:** 00:19:56. **Bukatu:** 00:23:11
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:

Juan Barandiaran Zeberio apaiza zen. Bere ondasunak eskolarako eman zituen. Merzedariak ziren mojak. Mojen izenak ematen ditu. Ingurua eta etxea nolakoak ziren kontatzen du Jonek. Anekdotak bat kontatzen du.

2. Eskolako bizipenak

- **Erref:** ATA-050/013
- **Iraupena:** 0:03:41. **Hasi:** 00:23:11. **Bukatu:** 00:26:52
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Politika » Politika eta Franco

Laburpena:

Urtebete mojekin egon ostean, eskola nazionaletan hasi zen Jexux, Don Antonio Arteaga Zulueta irakaslearekin. Arbela eta tinta erabiltzen zituzten; denak gela berean egoten ziren, zazpi urtetik hamalaura bitarte. Ekliptsea ikusi zutenekoa kontatzen du. Espainiako bandera ateratzen zuten egunero, Cara al Sol kantatuz.

3. Eskolako zigorra eta zereginak

- **Erref:** ATA-050/014
- **Iraupena:** 0:02:19. **Hasi:** 00:26:52. **Bukatu:** 00:29:11
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Zigorrak

Laburpena:

Eskolan zigor gogorrak jasotzen zituzten. Egurra ekartzeko txandakatu egiten ziren ikasleak. Aldaketa garaia bizi izan zuten: bizimodu aldaketa, industrializazioa, kanpotarren etorrera...

4. Kanpotik etorritakoen bizimodu gogorra

- **Erref:** ATA-050/015
- **Iraupena:** 0:03:33. **Hasi:** 00:29:11. **Bukatu:** 00:32:44
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Boom industrialia
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Gaitzizenak

Laburpena:

Umeek ezizenak izaten zituzten. Kanpotik etorritakoak miseriatik zetoze la kontatzen dute; Ataunera etorri eta zein baldintzatan bizi ziren batzuk azaltzen dute. Anekdotak kontatzen ditu Jexuxek.

5. Sakristauaren enkarguak

- **Erref:** ATA-050/016
- **Iraupena:** 0:04:02. **Hasi:** 00:32:44. **Bukatu:** 00:36:46
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Boom industrialia
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako lanak

Laburpena:

Jonek eskolan bere anaiek baino askatasun gehixeago izan zuela du gogoan. Kanpoko ume batzuekin oso ondo konpontzen ziren baina beste batzuei burla egiten zieten. Sakristauak enkarguak egitera bidaltzen zituen eta igandetan propina ematen zien. Tartean behin bandera handia ipintzen laguntzen zioten udaletxeko balkoian.

6. Zeruko Argia saltzen mutikotan

- **Erref:** ATA-050/017
- **Iraupena:** 0:02:02. **Hasi:** 00:36:46. **Bukatu:** 00:38:48
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Idaztea
- Kultura » Aisia » Hedabideak » Prentsa

Laburpena:

Ataundar batek Zeruko Argia aldizkariak ekartzen zituen eta akolito ari zirenek saldu egiten zituzten elizako sarreran eta plazan; etxez etxe ere joaten ziren, beti erosten zutenen etxeetara. Herriko kronikak idazten hasi ziren gero beraiek.

7. Jexuxen bertsozaletasunaren jatorria

- **Erref:** ATA-050/018
- **Iraupena:** 0:03:43. **Hasi:** 00:38:48. **Bukatu:** 00:42:31
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Bertsolaritza

Laburpena:

Jexuxek idatzitako bertsoa kantatzen du Jonek. Jexuxek bertso horren gaineko kontakizuna egiten du. Jexux Saturraranen egon zen apaizgai; irakasle euskaltzaleak izan zituen eta bertsoarako grina sortu zitzaion.

8. Joxe Miel Barandiarani omenaldia

- **Erref:** ATA-050/019
- **Iraupena:** 0:02:20. **Hasi:** 00:42:31. **Bukatu:** 00:44:51
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Bertsolaritza
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak

Laburpena:

Joxe Miel Barandiarani omenaldia egin ziotenekoa kontatzen du. Kanpoan ibili eta gero herrira itzuli zenean, askok ez omen zuten ikusi ere egin nahi. Horren bueltan, bertso batzuk idatzi eta Zeruko Argian argitaratu zizkioten. Joxe Mielek liburu bi oparitu zizkion.

9. Oargi-Traskaeta elkarteaz

- **Erref:** ATA-050/023
- **Iraupena:** 0:03:23. **Hasi:** 00:49:52. **Bukatu:** 00:53:15
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika
- Aisia » Kultura » Herrigintza eta elkarteak

Laburpena:

Oargi-Troskaeta elkarteari buruz ari dira. 1981ean zenbat ekintza antolatu zituzten azaltzen dute. Antolatzeke eta ekintzarako indar handia zegoela diote. Frankismoan kultura baliatzen zuten gauzak antolatzeke eta zirrikitu bila ibiltzen ziren.

10. Joxe Miel Barandiarani egindako omenaldi historikoa

- **Erref:** ATA-050/024
- **Iraupena:** 0:03:08. **Hasi:** 00:53:15. **Bukatu:** 00:56:23
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak

Laburpena:

Joxe Miel Barandiarani egindako omenaldia historikoa izan zela kontatzen du Jonek. Euskal munduko erreferente guztiak batu ziren egun hartan. Bertsolariei arbola bana ipini zioten gaitzat; Xalbadorri "arte" gaia jarri ziotenekoa kontatzen du Jexuxek.

11. Bertso zaharrak zentsoreentzat

- **Erref:** ATA-050/025
- **Iraupena:** 0:01:30. **Hasi:** 00:56:23. **Bukatu:** 00:57:53
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika

Laburpena:

Bertsolari eta kantariak abestu behar zutenaren berri eman behar izaten zuten aurrez antolatzaileek. Bertso zaharrak bidaltzen zituzten, erdaratuta, zentsoreek onartzeko.

12. Joxe Miel Barandiaranekin indusketetan

- **Erref:** ATA-050/026
- **Iraupena:** 0:02:35. **Hasi:** 00:57:53. **Bukatu:** 01:00:28
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak

Laburpena:

Joxe Miel Barandiaranekin indusketetan nola hasi ziren kontaktzen dute. Baserritarrak jartzen zituen lanean hark eta, bide batez, garai bateko kontuak-eta zekizkitenak nortzuk ziren jakiten zuen.

13. Joxe Miel Barandiarani baserritar batek kontaktutakoak

- **Erref:** ATA-050/027
- **Iraupena:** 0:03:30. **Hasi:** 01:00:28. **Bukatu:** 01:03:58
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Ipuinak, mitoak eta istorioak
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak

Laburpena:

Joxe Miel Barandiaranekin indusketetan noiz, nor eta nola hasi ziren azaltzen du Jexuxek. Ordurako 82 urte zituen Barandiaranek. Baserritar batek sugar baten kontua kontatu zion, baita ipuin gehiago ere.

14. Indusketak eta harrobia

- **Erref:** ATA-050/028
- **Iraupena:** 0:02:40. **Hasi:** 01:03:58. **Bukatu:** 01:06:38
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak
- Lanbideak » Etxeginak

Laburpena:

Orduko 30 pezeta ordaindu zizkien Joxe Miel Barandiaranek indusketan aritzearren. Harrobiko langileek leherketa baino lehen tutua jotzen zuten eta beraiek kobazuloan sartzen ziren.

15. Joxe Miel Barandiarenenean, etxeko

- **Erref:** ATA-050/029
- **Iraupena:** 0:03:52. **Hasi:** 01:06:38. **Bukatu:** 01:10:30
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak

Laburpena:

Jon irratian lanean hasi zenean, harremana egin zuen Joxe Miel Barandiaranekin, etxeko izateraino. "Atea jotzen duenari atea ireki" omen zen haren etxeko leloa. Joxe Miel grabatzeko intuizioa izan zuten; bere bizimodua kontatu zien. Hainbat anekdota kontaktzen dituzte.

16. Joxe Miel Barandiarani elizak ezi zion ardurarik eman

- **Erref:** ATA-050/030
- **Iraupena:** 0:04:09. **Hasi:** 01:10:30. **Bukatu:** 01:14:39

- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Herrigintza eta elkarteak
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren jarrera

Laburpena:

Joxe Miel Barandiarani buruzko biografiak idatzi zituzten. Liburuak erakusten dituzte. Elizak ez zion apaiz moduan inongo ardurarik ipini eta, ondorioz, ez zeukan soldatarik. "Academia errante" zer zen azaltzen du Jonek.

17. Joxe Miel Barandiaranen ikerketa etnografikoa Lapurdin

- **Erref:** ATA-050/031
- **Iraupena:** 0:03:49. **Hasi:** 01:14:39. **Bukatu:** 01:18:28
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak
- Aisia » Kultura » Idaztea

Laburpena:

Saran trikuharri bila aritu zen Joxe Miel Barandiaran eta monografiko bat idatzi zuen gaztelaraz. Beraiek euskaratu egin zuten, "Sara. Ikerlan etnografikoa" izenpean.

18. Joxe Miel Barandiarani buruzkoak

- **Erref:** ATA-050/034
- **Iraupena:** 0:02:39. **Hasi:** 01:19:20. **Bukatu:** 01:21:59
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak
- Herria, azpiegitura » Garraioak » Trenak

Laburpena:

Joxe Miel Barandiarani entzunez ikaragarri ikasi zutela kontatzen du Jexuxek. Joxe Miel 1889an jaio zen. Aita ganaduzalea zeukan, bigarren karlistadan ibilitakoa. Trena dagoeneko bazegoen, eta jendea beldur zen hizkuntza, ohiturak eta beste galduko zirelako.

19. Joxe Miel Barandiarani eskola gustatu ez

- **Erref:** ATA-050/035
- **Iraupena:** 0:03:25. **Hasi:** 01:21:59. **Bukatu:** 01:25:24
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Zigorak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak

Laburpena:

Joxe Miel Barandiaranek bertako maisua izan zuen, Manuel Arrese. Euskara debekatuta zegoen orduan eskolan; euskaraz egitearren zigorra izaten zuten, burnizko eraztunaren bitartez. Eskola ez zitzaion gustatzen. Nola zigortzen zituzten kontatzen zuen. Haren anai-arreben berri ematen dute.

20. Joxe Miel Barandiaran Baliarrainera joan zenekoa

- **Erref:** ATA-050/036
- **Iraupena:** 0:04:10. **Hasi:** 01:25:24. **Bukatu:** 01:29:34
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak

Laburpena:

Joxe Miel Barandiaran hamalau urterekin atera zen lehenengoz herritik. Apaiz izan nahi zuen. Aitarekin batera Baliarrainera lehenengoz joan zenekoa kontatzen dute; anekdota bat ere bai.

21. Joxe Miel Barandiaranen amak esana umiltasunaz

- **Erref:** ATA-050/037
- **Iraupena:** 0:03:59. **Hasi:** 01:29:34. **Bukatu:** 01:33:33
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Seminarioa
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

Joxe Miel Barandiaran Gasteizko apaiztegira joan zenean, etxeko gastuengatik kezkatuta, ikasketei utzi egingo ziela pentsatu zuen, baina aitari semea oso argia zela esan zioten eta hark jarraitzera animatu zuen. Bi ikasturte batean egin zituela eta, harrotuta heldu zen etxera, etxafuegoak botaz. Orduan esan zion amak ezagun egin den esaldia: "Harrotuta ez da ibili behar, umila izan behar dek, sagarrondua bezela. Ordun eta sagar ale gehiago, ordun eta apalago izan behar dek". Handik gutxira hil zitzaion ama eta oso gogorra egin zitzaion.

22. Joxe Miel Barandiaranek ikerlari sena

- **Erref:** ATA-050/038
- **Iraupena:** 0:04:58. **Hasi:** 01:33:33. **Bukatu:** 01:38:31
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Goi mailako ikasketak

Laburpena:

Apaiz egin aurretik, Joxe Miel Barandiaran irakasle jarri zuten. Irakurritakoa

egiazatu egin behar izaten zuela diote. Matematika eta fisika zalea omen zen. Kobazuloetan uhinak noraino sartzen ziren frogatzen aritzen zen. Anekdotak bat kontatzen du Jonek.

23. Joxe Miel Barandiaranek bertako kultura ikertu zuen

- **Erref:** ATA-050/039
- **Iraupena:** 0:01:21. **Hasi:** 01:38:31. **Bukatu:** 01:39:52
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak

Laburpena:

Joxe Miel Barandiaran Alemaniara joan zen psikoanalista batekin ikastaroa egitera. Hark aholkatu omen zion bere kultura aztertzeak hasteko, ez ibiltzeko kanpora joaten.

24. Joxe Miel Barandiaranen irratiagatiko komeriak

- **Erref:** ATA-050/040
- **Iraupena:** 0:05:34. **Hasi:** 01:39:52. **Bukatu:** 01:45:26
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Aparatuak, objektuak
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak

Laburpena:

Joxe Miel Barandiaranek Alemaniako aldizkari batean ikusitako irratiak jarri zuen etxean. Espioia zenaren zurrumurrua zabaldu zen. Donostiako Telegrafoetako nagusia galdezka etorri zitzaionekoa kontatzen dute.

25. Joxe Miel Barandiaranek beste erlijioak ezagutu nahi

- **Erref:** ATA-050/041
- **Iraupena:** 0:02:07. **Hasi:** 01:45:26. **Bukatu:** 01:47:33
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak

Laburpena:

Apaiz egitekotan zela, Joxe Miel Barandiaranek gotzainari esan zion beste erlijioak ezagutu nahi zituela, egiazkoa zein zen jakin nahi baitzuen. Orduan erabaki zuen kanpoan egonaldiak egitea. Itzulitakoan, apaiz egin zen. Irakasle izateko titulua ere atera zuen.

26. Joxe Miel Barandiaran, Manuel Lekuona eta Aranzadi

- **Erref:** ATA-050/042
- **Iraupena:** 0:04:39. **Hasi:** 01:47:33. **Bukatu:** 01:52:12
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Bestelako kontuak » Historia orokorra
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak

Laburpena:

1916 inguruan Jentilbaratza industera joan zen Joxe Miel Barandiaran. Manuel Lekuona ikaskide zuen eta haren aipamen batek eraman zuen hartara. Nafarroako gaztelua han zegoela azalduz artikulua argitaratu zuen. Aranzadirekin batera lanean hasi zenekoa kontatzen dute.

27. Joxe Miel Barandiaran, gerra hasitakoan Lapurdira

- **Erref:** ATA-050/043
- **Iraupena:** 0:03:58. **Hasi:** 01:52:12. **Bukatu:** 01:56:10
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak

Laburpena:

Ataunen mugak azaltzen dituzte. Gerra hasi zenean, Itziarren ari ziren Urtiaga kobazuloa industen Barandiaran eta Aranzadi. Aingeru Guardako izeneko Mutrikuko itsasontzi batean Lapurdira pasatu zen eta etxera bueltatu ezinik egon zen urte askoan.

28. Joxe Miel Barandiaranen bizimodua Lapurdin

- **Erref:** ATA-050/044
- **Iraupena:** 0:02:18. **Hasi:** 01:56:10. **Bukatu:** 01:58:28
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra
- Politika » II. Mundu Gerra (1939-1945)
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak

Laburpena:

Lapurdira joan zenean, berehalaxe, zonaldeko arkeologia arduradun jarri zuten Barandiaran. Errefuxiatuekin ere lan egin zuen; haiek kontatutako dena idatzi zuen, eta naziak heldu zirenean, lurpean ezkutatu zuen dena. Alemaniako kontaktu batzuei esker, industen jarraitu ahal izan zuen.

29. Joxe Miel Barandiaranek judutar bati lagundu zionekoa

- **Erref:** ATA-050/045
- **Iraupena:** 0:02:52. **Hasi:** 01:58:28. **Bukatu:** 02:01:20
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » II. Mundu Gerra (1939-1945)
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak

Laburpena:

Nazien garaian, Joxe Miel Barandiaran Saran bizi zelarik, judutar bat Bera

aldera pasatu zuenekoak kontatzen dute. Apaiz laguntzaile moduan jantzi omen zuen. Handik berrogeita hamar urtera Israelgo gobernuak aitortza egin zion ordukoagatik.

30. Joxe Miel Barandiaranen harremana naziekin

- **Erref:** ATA-050/046
- **Iraupena:** 0:01:27. **Hasi:** 02:01:20. **Bukatu:** 02:02:47
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » II. Mundu Gerra (1939-1945)
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak

Laburpena:

Joxe Miel Barandiaran Saran bizi zela, naziekin izandako gorabeherak kontatzen ditu Jexuxek. Itzultzaile jartzen zuten.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2026-09-27

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com